

A BARANYA MEGYEI CIGÁNY LAKOSSÁG AB0 ÉS RH(d) VÉRCSOPORT MEGOSZLÁSA CIGÁNY TERHES ANYÁK ADATAI ALAPJÁN (1974—1980)

Írta: HORVÁTH MIHÁLY és JÁRAI ISTVÁN

Baranya megyei Tanács Gyermekkórháza, Pécs

HORVÁTH, M.—JÁRAI, I.: *The ABO and Rh(d) Blood Groups Distribution of Gypsy Inhabitants in Baranya County, Based on Pregnant Gypsy Women's Data (1974—1980)*. The blood groups (0, A, B, AB, and Rh(d)) of 1061 expectant gypsy mothers (4.8 per cent of the entire gypsy population) were determined in Baranya county, Southern Hungary, between 1974 and 1980. The distribution rate of the expectant gypsy mothers' blood groups were found to be: 0 25.21%, A 39.32%, B 25.28%, AB 9.78%; Rh(d) 5.49%. This blood group proposition significantly differs from that of the non-gypsy donors in Baranya county. The difference manifests itself mainly in the higher B, AB, and lower 0 frequency, which is characteristic of the gypsy population and is also shown by the p, q, r gen distribution. The low appearance of Rh(d) is also remarkable. The difference is even greater in the purely gypsy inhabited villages as in Alsószentmárton and Gilvánfa. The authors suggest the possibility of using these data for following the biological assimilation of gypsy population, and to explain some phenomena of jaundice of the newborn.

Key words: Blood groups, Gypsy, Baranya county (Southern Hungary).

A Baranya megyében élő cigány lakosság biológiai és egészségügyi sajátosságainak tanulmányozása során merült fel a vércsoportmegoszlás ismeretének szükségessége. Az elemzést elősegítette a Transzfúzió 1980. 1. számában megjelent Baranya megyei vércsoport térkép, ami a megyében működő vértranszfúziós állomások donor kartonjai alapján készült (TAUSZIK et al. 1980).

Anyag és módszer

A vércsoportmegoszlás megállapítására a Baranya megyében 1974—1980 között egyszer szült, összesen 1061 cigány terhes nő terhességi törzslapját, az ezeken feltüntetett vércsoport adatokat használtuk fel. Ez az összes cigány terhes 98%-át jelenti. Mivel Baranya megye egész cigány lakossága — a községi tanácsok összesített jelentése alapján — jelenleg 22 000 főre tehető, az 1061 személyre vonatkozó adatok statisztikailag megfelelően reprezentálják az itt élő cigány populáció AB0 és Rh(d) megoszlását. Ezek vércsoport-meghatározását szintén a megyei transzfúziós állomások végezték.

Fontosnak tűnik annak megjelölése, hogy a feldolgozás során ki lett cigánynak (cigány származásúnak) tekintve. Ez minden esetben a községekben működő, tehát az ott élő családokat jól ismerő védőnők megjelölése, és nem a családnevek alapján történt.

A megyei össz cigány populáción belül külön is feltüntetjük két, teljes egészében cigány lakosságú község, Alsószentmárton és Gilvánfa terheseinek, 121

személynek vércsoport adatait. (E két községben él a megye cigány összlakosságának 6%-a.)

Tekintettel a donor kiválasztás feltételeire, mindenek előtt a megfelelő egészségi állapotra, a véradásban részt vevő személyek túlnyomó többségét, gyakorlatilag egészét nem-cigány származásúnak, az ennek alapján készített Baranya megyei vércsoport térképet a nem-cigány populáció értékeinek tekintetjük.

Ennek alapján a kétféle populáció vércsoport eloszlása a χ^2 -próbával jól összehasonlítható.

A gén-gyakoriságot FISHER (1951) képlete szerint számítottuk.

Eredmények

Cigány terhesek, mint a megyei cigány lakosságra is érvényes vércsoportmegoszlását az 1. táblázaton mutatjuk be. E táblázat jól mutatja, hogy megyénkben a cigányok vércsoportmegoszlása szignifikánsan eltér a Baranya megyei nem-cigány populáció értékeitől.

1. táblázat

Baranya megye cigány és nem-cigány lakosságának AB0 és Rh(d) vércsoportmegoszlása (Cigány terhes asszonyok és nem-cigány donorok adatai)

Table 1. AB0 and Rh(d) blood group distribution of the gipsy and non-gipsy inhabitants in Baranya county (Data of gipsy pregnant women and non-gipsy donors)

Vércsoport Blood group		0	A	B	AB	Összes Total
Cigány terhesek Gipsy pregnant women	(n) (%)	268 25,26	418 39,40	273 25,73	102 9,61	1061 100,0
Baranya megyei nem-cigány donorok Non-gipsy donors in Baranya county	(n) (%)	4706 32,63	6030 41,81	2592 17,97	1095 7,59	4423 100,0

$$\chi^2 = 55,89, \text{ sz. f.} = 3, p < 0,001$$

2. táblázat

Baranya megye cigány és nem-cigány lakossága p, q és r gén-gyakoriságának összehasonlítása
Table 2. Comparison of p, q, and r gen frequency of gipsy and non-gipsy inhabitants in Baranya county

Csoport Group	p	q	r
Cigány terhesek Gipsy pregnant women	0,2969	0,2082	0,4949
Baranya megyei nem-cigány donorok Non-gipsy donors in Baranya county	0,2907	0,1397	0,5696

3. táblázat

A tisztán cigány lakosságú Alsószentmárton és Gilvánfa 121 cigány terhesének vércsoportmegoszlása (1974—1980)

Table 3 Blood group distribution of 121 gipsy pregnant women in purely gipsy inhabited villages, in Alsószentmárton and Gilvánfa (1974—1980)

Vércsoport Blood group		0	A	AB	B	Összes Total
Alsószentmárton és Gilvánfa cigány terhesei (n)		25	44	37	15	121
Gipsy pregnant women in Alsó- szentmárton and Gilvánfa (%)		20,66	36,36	30,58	12,40	100,0
Baranya megyei nem-cigány donorok (n)		4706	6030	2592	1095	14 423
Non-gipsy donors in Baranya county (%)		32,63	41,81	17,97	7,59	100,0

$\chi^2 = 20,38$, sz. f. = 3, $p < 0,001$

4. táblázat

Az Rh(d) negativitás aránya Baranya megyei cigány terhesek és a nem-cigány (donor) népességben (1974—1980)

Table 4. The rate of Rh(d) negativity of gipsy pregnant women and non-gipsy (donor) inhabitants in Baranya county (1974—1980)

Vércsoport Blood group		Rh(d)
Cigány terhesek (n)		58/1057
Gipsy pregnant women (%)		5,48
Baranya megyei nem cigány donorok (n)		2292/14 423
Non-gipsy donors in Baranya county (%)		15,83

$\chi^2 = 82,23$, sz. f. = 1, $p < 0,001$

A táblázat alapján az is nyilvánvaló, hogy ezt a B és az AB vércsoportok nagyobb, a 0 vércsoport kisebb gyakorisága okozza.

Egyértelműen kifejezésre jut ez az 1. táblázat AB0 arányainak alapján, FISHER szerint számított gén-gyakoriságok összehasonlításakor (2. táblázat).

A B és az AB csoportok magas, és a 0 alacsony aránya még szembetűnőbb a tisztán cigány lakosságú Alsószentmárton és Gilvánfa községekben, ahol a vércsoport megoszlási aránya a következő (3. táblázat):

Feltűnő különbséget találunk az Rh(d) negativitást illetően a Baranya megyei cigány terhesek és a nem-cigány populáció között (4. táblázat).

Megbeszélés

A rasszok szerinti vércsoport különbségek HIRSZFELD és HIRSZFELD (1919) közlése óta ismertek. Az európai és amerikai fehér lakosságban, különösen pedig Nyugat-Európában nagyobb a 0 és az A, kisebb a B és az AB gyakoriság.

A Humangenetik c. kézikönyvben (VOGEL és HELMBOLD 1972) a B vércsoport 8,9%-os, az AB 3,3%-os gyakorisággal szerepel, a legtöbb ázsiai népcsoportot felsoroló táblázaton ennek háromszorosa, hinduk esetében négyszerese található (PROKOP 1963, REX-KISS és BUDVÁRI 1949).

A cigány lakosságra vonatkozó irodalomban a vizsgált személyek száma általában alacsony. (A Baranya megyei 1061-es létszám az eddigi legnagyobb.) Ez a körülmény a populáció szétszórta, telepenkénti elhelyezkedését, korábbi vándorló életmódját tekintve érthető.

Hazai közlemények (VERZÁR—WESZECZKY 1922, GÄRTNER 1932, PÁTER 1944, REX-KISS—SZABÓ L.—SZABÓ S. 1972, GyÓDI et al. 1981) kiemelik cigányoknál a B vércsoport (q-gén) nagyobb, az Rh(d) kisebb előfordulási arányát.

Saját elemzéseink szerint a Baranya megyei cigány populáció vércsoporteloszlása is szignifikánsan eltér a nem-cigány származású egyének vércsoportarányaitól. Még inkább áll ez a tisztán cigány lakta községek terheseinél észlelt magas B és AB, alacsony Rh(d) arányra.

Úgy tűnik, hogy a B, AB magas előfordulási arányának esetleges jövőbeni változása, csökkenése, ennek nyomkövetése egyik jelzője lehet e közösség biológiai asszimilációjának. Az is valószínű, hogy ez az etnikai keveredés a jelenleg ismert vércsoportarányokat befolyásolhatja.

Külön is kiemelendő a Baranya megyei cigány anyákban az Rh(D) negativitás feltűnően alacsony volta, mint az egyik legalacsonyabb európai érték (Cit. REX-KISS—SZABÓ L.—SZABÓ S. 1972). Ez felveti annak lehetőségét, hogy az Rh-konstellációval kapcsolatba hozható újszülöttkori icterus cigány „koraszülötteknél” kevésbé gyakori és enyhébb lefolyású, mint a nem cigány koraszülötteknél. Az ilyen jelenség másik oka az lehet, hogy cigány „koraszülöttek” jelentős része (mintegy 40%-a) nem valódi koraszülött, hanem időre született kis súlyú, dysmaturus újszülött (HORVÁTH 1976).

Összefoglalás

Baranya megyében 1974—1980-ban 1061 cigány terhes anyának (a cigány összlakosság 4,8%-ának) 0, A, B és AB, valamint Rh(d) vércsoportja került meghatározásra. Ezen 1061 cigány terhes vércsoport megoszlási aránya a következő volt: 0 25,21%, A 39,32%, B 25,28%, AB 9,78%, Rh(d) 5,49%. Ez a vércsoportarány szignifikánsan eltér a Baranya megyei donorok (nem-cigány személyek) vércsoporteloszlásától. Az eltérés elsősorban a cigány populációra jellemző nagyobb B, AB és kisebb 0 gyakoriságban nyilvánul meg, amit jelez a p, q, r génmegoszlás is. — Ugyancsak feltűnő az Rh(d) előfordulás alacsony volta. — A különbség még nagyobb a tisztán cigány lakosságú Alsószentmárton és Gilvánfa községekben.

A szerzők felvetik ezen adatok felhasználásának lehetőségét a cigány populáció biológiai asszimilációjának nyomon követésében, valamint az újszülöttkori sárgaság egyes jelenségeinek magyarázatában.

(Közlésre beérkezett: 1981. december 28-án.)

IRODALOM

- FISHER, R. A. (1951): Standard calculations for evaluating a blood group system. — *Heredity*, 5; 95—102.
GÄRTNER, I. (1932): Serologiai vizsgálatok vándorcigányokon. — *Népeg.* 13; 269—279.

- GYÓDI, É.—TAUSZIK, T.—PETRÁNYI, GY.—KOTVÁSZ, Á.—PÁLFFY, GY.—TAKÁCS, I.—NEMÁK, P.—HOLLÁN, S. R. (1981): The HLA antigen distribution in the gipsy population in Hungary. — *Tissue Antigens*, 18; 1—12.
- HIRSZFELD, L.—HIRSZFELD, H. (1919): Serological differences between the blood of different races. The result of researches on the Macedonian front. — *Lancet*, 2; 675—677.
- HORVÁTH, M. (1976): A kedvezőtlen szocio-ökonómikus helyzet szociálpediátriai következményei. A cigánykérdés gyermekegészségügyi vonatkozása. Kandidátusi értekezés, Pécs.
- PÁTER, J. (1944): Vércsoport-meghatározások Erdélyben. — *Népeü.* 25; 176—181.
- PROKOP, O. (1963): Die menschlichen Blut- und Serumgruppen. — VEB G. Fischer Verlag, Jena.
- REX-KISS, B.—BUDVÁRI, R. (1949): A vércsoportvizsgálatok alkalmazhatósága a vitás származás kiderítésére. — *A Budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemi Törvényszéki Orvostani Intézet Kiadványai*, 1; 183—259.
- REX-KISS, B.—SZABÓ, L.—SZABÓ, S. (1972): Vércsoport (A_1 A_2 B_0 , $M-N$, Rh , Hp , szérum Hp -szint, $Gm(1)$ faktor) vizsgálatok a magyarországi cigány lakosságban. — *Biol. Közl.*, 20; 51—67.
- TAUSZIK, T.—BAJTAI, G.—SZILASI, J.—RENDEKI, Á.—SIMONOVITS, I. (1980): Magyarország népességének vércsoport-térképezése az ABO és $Rh(D)$ -gyakoriság szerint. Baranya megye. — *Transzfúzió*, 13; 25—32.
- VERZÁR, F.—WESZECZKY, O. (1921): Rassenbiologische Untersuchungen mittels Isohämagglutininen. — *Biochem. Zschr.* 126; 33—39.
- VOGEL, F.—HELMBOLD, W. (1972): Blutgruppen — Populationsgenetik und Statistik. — *In* BECKER, P. E. (Ed.): *Humangenetik Bd I/4*; 129—388. Georg Thieme Stuttgart.

A szerzők címe:

Author's address:

DR. HORVÁTH MIHÁLY
 DR. JÁRAI ISTVÁN
 Gyermekkörház
 Pécs, Nyár u. 8.
 H-7624

